

İMAN, AMEL VE AHLAKTA İSTİKAMET ÜZERE OLABİLMEK

Pouvoir Être Sur La Bonne Voie En Matière De Foi, D'actes Et De Moralité

Yüce Rabbimizin bizlere bahşettiği nimetlerin en başında iman gelmektedir. İman, Allah'ın varlığına ve birliğine, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kaza ve kaderin Allah'tan olduğuna gönülden inanmaktır. Rahmet Peygamberinin bize tebliğ ettiği tüm hakikatleri kalp ile tasdik, dil ile ikrar etmektir. Allah'a sadakat ve teslimiyetle bağlanmaktır.

La première des bénédictions que notre Seigneur Tout-Puissant nous a accordées est la foi. La foi consiste à croire sincèrement en l'existence et l'unicité de Dieu, en ses anges, ses livres, ses prophètes, le jour du jugement dernier et en la prédestination et le destin. C'est aussi confirmer de tout son cœur les vérités que le Prophète Miséricordieux nous a transmises et les reconnaître avec notre langue. La foi est liée à la loyauté et la soumission à Allah.

İman; İslamiyet'te en önemli hakikat ve diğer tüm muamelat ve kaidelerin ise özü, esası ve mayasıdır. İslamiyet'e göre iman olmadan yapılan ibadet ve ameller kişiye fayda vermeyecektir. Bu açıdan iman en temel vazifedir. İnsanın hayatına iman girdikten sonra insanın yaşamında ve kâinatta her şey anlam kazanacaktır.

La foi est la vérité la plus importante de l'Islam et l'essence, la base et la substance de toutes les autres pratiques et règles. Selon l'Islam, les actes et les prières ne seront d'aucune utilité sans la foi. Ainsi, la foi est la tâche la plus fondamentale. Une fois la foi intégrée dans la vie de l'homme, tout aura un sens dans sa vie et dans l'univers.

Nitekim Peygamber Efendimiz dualarında Yüce Mevla'dan şunu isterdi:

En effet, le Prophète, dans ses prières, demandait à Allah ce qui suit :

اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْإِيمَانَ وَزَيِّنْهُ فِي قُلُوبِنَا، وَكَرِّهْ إِلَيْنَا الْكُفْرَ، وَالْفُسُوقَ، وَالْعِصْيَانَ، وَاجْعَلْنَا مِنَ الرَّاشِدِينَ

“Allah'ım! Bize imanı sevdire, kalplerimizi imanla süsle! Bize küfrü, itaatsizliği ve isyanı sevdirmeyi, kerih göster! Bizi doğru yolda olanlardan eyle!” (İbn Hanbel, III, 424)

"Ô Allah, fais-nous aimer la foi et embellis nos cœurs avec elle ! Ne nous fais pas aimer la mécréance, la désobéissance et la rébellion, montre-nous leur laideur ! Fais de nous des gens sur la bonne voie !" (Ibn Hanbel, III, 424)

AMEL (İbadet)

L'ACTE (Culte)

Dini bir terim olarak "Amel" (yani ibadet) her şeyin yaratıcısı olan Allah'a gönüllü ve samimi bir şekilde yönelmek, boyun eğmek ve itaat etmektir. Dar ve özel anlamda ibadet ise Allah ve Resulü tarafından yapılması istenen, niyete bağlı olarak yaratana karşı saygıyı ve boyun eğmeyi ifade eden; yapana sevap kazandıran belirli sözlü ve fiili eylemlerdir. Başka bir ifadeyle dar anlamda ibadet, dini içerikli belli ve düzenli yapılan davranış biçimleridir. Dini literatürde ibadet denilince daha çok akla gelen, bu anlamdaki ibadettir. İslam'ın temel şartlarını oluşturan namaz, oruç, zekât ve haccın yanı sıra kurban kesme, itikâf, dua, Kur'an-ı Kerim okuma gibi davranışlar bu anlamıyla ibadetin belli başlı örnekleridir. Allah'ın emirlerine itaat edip yasaklarından kaçınmak da ibadettir. Bir davranışın ibadet olabilmesi için inanılarak, samimiyetle ve Allah'ın emrini yerine getirme bilinciyle yapılması gerekir. İslam ahlakı ise, İslam dininin tamamlayıcı bir parçası olup Allah tarafından Hz. Muhammed'e bildirilmiş ve onun hayatında şekillenerek görünür hale gelmiş olan hayat tarzı ile onun arkasındaki inanç ve düşünce dünyasıdır.

En tant que terme religieux, "Amel" (c'est-à-dire le culte) est de se tourner volontairement et sincèrement vers Allah, le créateur de toute chose, de se soumettre et d'obéir. Dans un sens étroit et spécifique, le culte se réfère à certaines actions verbales et physiques destinées à montrer du respect et de la soumission au créateur, et qui apportent des récompenses à la personne qui les accomplit. En d'autres termes, le culte dans ce sens fait référence à certains comportements religieux qui sont faits régulièrement et intentionnellement. Lorsque le terme de culte est utilisé dans la littérature religieuse, il fait souvent référence à ce type de culte. Les exemples de ce type de culte en Islam incluent les exigences de base de la prière, du jeûne, de la charité, du pèlerinage à La Mecque, ainsi que d'autres pratiques telles que le sacrifice d'un animal, l'isolement dans une mosquée, la récitation du Coran et la réalisation de supplications. Obéir aux commandements d'Allah et s'abstenir des actions interdites est également considéré comme du culte. Pour qu'un comportement soit considéré comme du culte, il doit être accompli avec sincérité, conviction et une conscience de remplir le commandement d'Allah. L'éthique islamique, quant à elle, est une partie complémentaire de l'islam, qui est un mode de vie qui a été révélé au prophète Muhammad par Allah et qui est façonné par ses croyances et sa pensée.

AHLAK

Ahlak ise insanda davranışların kendiliğinden ortaya çıktığı yerleşik bir karakter yapısına verilen isimdir ve insanın iradi hareketleriyle ilgilenen bir alanı ifade eder. Terim olarak ise ahlak; genel bir hayat şekli, ahlaki kanun, düstur ve bir grup davranış kuralı; hayat tarzı ile ahlak kanunu hakkında yapılan fikri bir araştırma gibi temelde birbirleriyle ilişkili üç farklı anlamda kullanılmıştır.

İslam'ın temel iki kaynağı olan Kur'an'ı Kerim ve sünnet, Müslümanlara her daim ahlaklı olmayı emretmektedir. Allah Resulü veda haccında kendinden sonra iki emanet bıraktığını bu iki emanete sarıldığını müddetçe istikamette olunacağını söylemektedir. Bu emanetlerin özü ve ana esası ahlak ve ibadettir. Ahlak ve ibadette samimiyet maya mahiyetindedir. Maya ise kişiyi istikamette tutacaktır. Günümüzde Müslümanların içine düştüğü bu vahim tefrika ve fitnenin temel sebebi ahlakı terk etmiş olmamızdır

Doğruluk demek olan istikâmet; ehl-i hakikatçe, itikatta, amelde, yemede, içmede, hâlde, sözde ve bütün davranışlarda ifrat ve tefritten sakınıp nebîler, siddikler, şehidler ve sâlihlerin yolunda yürümeye itînâ gösterme şeklinde yorumlanmıştır.

İSTİKAMET

İstikâmet; hakka tabi olmak, adâleti yerine getirmek, doğru yola girmek, itaat olan şeyleri yapıp isyân olan şeylerden sakınmak, verdiği sözü tutmak ve haktan meyletmemek demektir. Bu kimseye ve hiçbir yerinde meyil ve eğrilik bulunmayan, dümdüz ve dosdoğru şeye mustakîm denir. İstikamet tasavvuf yolunun ana unsurudur. Çünkü tasavvuf söz ile özü Allah'ın yoluna bağlama yolu yani istikamet yoludur.

İstikamet (Doğruluk-Doğru yol) dürüstlük, her çeşit işte i'tidal üzere bulunma, adalet ve doğruluktan ayrılmayıp din ve akıl dairesinde yürüme. Din ve dünya ile ilgili vazifelerini emrolunduğu gibi yapmaya çalışan bir Müslüman dosdoğru bir insandır. Bu sıfatlara sahip olan bir kimse toplumun en değerli bir ferdidir. İstikametın karşıtı hıyanettir ki; doğruluğu bırakıp, hak ve hukuka tecavüz etme, verilen sözde durmama ve ahde riayet etmeme demektir.

İstikamet İslam fitratı üzerinde sapmadan ilerleme yoludur. Bu yolda şeytanlar vesvese verebilir, nefsin kendine hoş gelen şeyleri isteyebilir ve menfaatlerinle dinin çatışabilir. İşte istikamet, yoldan saptıranlara uymamaktır. İstikamet, iman ettiklerimizi hayat tarzı haline getirmemizdir. Söz verdiğimizizi yerine getirmemizdir. İmanımız, ibadetlerimiz ve güzel ahlakımızdaki istikamet, doğruluk ve dürüstlük bizi ahirette Rahmân'ın rahmetine ulaştıracak en kıymetli sermayemizdir. İstikamet, imanı, ibadeti, ahlakı, sosyal ve ticari ilişkileri hâsılı hayatın her anını ve alanını kuşatan bir kavramdır.

İmanda istikamet üzere yaşamak, Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmamaktır. Allah’ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v)’in son peygamber olduğuna, meleklerle, peygamberlere, kitaplara, ahirete, kaza ve kadere gönülden inanmak, inancına uygun yaşamak ve inancına muhalif davranışta bulunmamaktır. Ayet-i Kerime’de Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ الدِّينَ قَالُوا رَبَّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ

“Rabbimiz Allah’tır deyip de istikamet üzere yaşayanlar, işte onların üzerine melekler şu müjdeyle inerler: Korkmayın, kederlenmeyin, size vaad olunan cennetle sevinin!” (Fussilet, 41/30.)

Kısaca istikamet, Müslümanın Müslümana yakışan bir tavır ve davranış sergilemesidir. “Ya olduğun gibi görün ya da görüldüğün gibi ol” demektir. Kendileri istikamet üzere olmayan insanlar dahi Müslümanın istikametinden taviz vermesini yadırgayıp doğru ve dürüst olmasını beklerler.

Rabbimizin bizden istediği de budur. Yüce Kitabımızda bizlere şöyle buyruluyor:

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

“Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Beraberindeki tövbe edenler de dosdoğru olsunlar. Hak ve adalet ölçülerini aşmayın. Şüphesiz O yaptıklarınızı hakkıyla görür.” (Hud, 11/ 112)

Ashab-ı kiramdan birisi, Peygamber Efendimiz (s.a.s)’e gelerek “Ya Resûlallah! Bana İslam hakkında öyle bir şey söyle ki bu konuda başka hiç kimseye soru sorma ihtiyacı hissetmeyeyim” dedi. Allah Resûlü (s.a.v) ona şöyle buyurdu: “Allah’a iman ettim de, sonra da istikamet üzere ol.” (Müslim, İman, 62)

İMANIN İNSAN HAYATINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

İman, insanın hayatına anlam katar. Ona dünyada yaratılış gayesine uygun bir yaşama bilinci aşılar. Davranışlarını şekillendirir, fikir ve kararlarına yön verir. Zorluklar karşısında insanı kuvvetli, dayanıklı ve sabırlı kılar. Yalnızlığı, güçsüzlüğü ve ümitsizliği ortadan kaldırır. Nimetin kıymetini bilmeye ve şükürünü eda etmeye vesile olur.

Amelde (İbadette) istikamet üzere yaşamak, “**Ey Rabbimiz! Ancak sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz.**” (Fâtiha, 1/5.) ayeti gereği yalnızca Allah’a kulluk etmektir. Bizi Rabbimizin rızasından alıkoyacak kötülüklerden uzak durmaktır. Yine bir başka ayette Cenâb-ı Allah, şöyle buyurmaktadır:

أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ

“İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece ‘İman ettik’ demekle bırakılacaklarını mı sanıyorlar? Andolsun, biz onlardan öncekileri de sınamıştık. Allah, elbette doğru olanları ortaya çıkaracaktır; O, yalancıları da mutlaka ortaya çıkaracaktır.” (Ankebût, 29/1-3.)

Bu ayetler bize şunu öğretmektedir iman kuru bir sözden ibaret değildir. İbadetlerimizle, özümüzle, sözümüzle, tüm benliğimizle istikamet üzere yaşama gayretidir.

İbadetlerde istikâmet sahibi olmamız gerekir. Bu konuda aşırılıklardan ve gevşekliklerden uzak durmalıyız. İşlerin en hayırlısının orta halli olmak olduğu unutulmamalıdır. Bizim için itidale tutunmak, kurtuluş simidi gibidir. Hz. Peygamber (s.a.v.), ibadetlerde aşırı gidenleri uyarmıştır: “**Ben hem oruç tutarım hem yerim. Geceleri ibadet ederim, hem de uyurum. Kadınlarla da evlenirim. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse, benden değildir.**” (Buhârî, Nikâh, 1.)

Amelde, ibadette istikametın önemini, **"Emrolunduğın gibi dosdoğru ol"** (Hûd, 11/112] ilâhî emrinde görüyoruz. Hz. Peygamber Hûd sûresinin özellikle bu sûredeki "dosdoğru ol" emrinin kendisini ihtiyarlattığını, saçlarını ağarttığını belirtmiştir (Tirmizî). Bu âyette Resulullah'a "beni ihtiyarlattı" dedirtecek kadar zor gelen nokta, istikamet emrinin asıl kendisiyle ilgili olan kısmından ziyade, ümmetiyle ilgili olan kısmı olsa gerektir. Zira buyuruluyor ki: Seninle beraber tevbe edenler de yani şirkten tevbe edip de imanda seninle beraber bulunan, Müslüman olan herkes de tıpkı senin gibi dosdoğru olsun. Ve azmayın, yani Allah'ın tayin ettiğı sınırı aşıp da onun dışına çıkmayın, doğruluktan ayrılıp da ifrat veya tefrite sapmayın, aşırı gitmeyin. Ey Müslümanlar Çünkü muhakkak ki O, (yani Rabb'in) bütün yapacağınızı görür. Gözünden hiçbir şey kaçmaz. Görür ve ona göre karşılığını verir; ceza veya mükâfat, karşılıksız bırakmaz.

Ahlakta istikametimiz ise; çağa ayak uydurmak değil, hangi çağda olursak olalım ruhlar âleminde Allah'a verdiğimiz ahdi yerine getireceğimizin ifadesidir. Menfaatlerimizi arka plana atıp, dinimizi ön plana çıkarmak, aklımızı hak ve hakikat yolunda kullanıp her zaman hakkı söyleyebilmek olmalıdır. Ahlaki nitelikleri ve huyları istikamet üzere olmayan kişinin manevi gelişmesi mümkün değildir.

İmanımızı diri tutan ibadetlerdir. Kemale erdiren ise güzel ahlaktır. Rabbimiz, iman edip rızasına uygun şekilde iyi, doğru ve güzel işler yapanları şöyle müjdelemektedir:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ اُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ

"Erkek ya da kadın, kim mümin olarak salih amel işlerse, elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız ve onların mükâfatlarını yapmakta olduklarının en güzeliyle vereceğiz." (Nahl, 16/97)

Sevgili Peygamberimiz de **"Müminlerin iman bakımından en olgun olanları ahlakı en güzel olanlarıdır."** (Tirmizî, Radâ, 11.) buyurarak iman ile ahlak arasındaki bağı vazgeçilemez olduğuna işaret etmiştir.

Ahlakta istikametimizi Allah Resulü'nün; **"Ey Mü'minler size iki emanet bırakıyorum, onlara sınıksız sarılıp uydukça doğru yoldan sapmazsınız. Birisi Allah'ın kelamı Kur'an, diğeri de benim sünnetimdir."** (Müslim, Hac, 147) sözleriyle bizlere bıraktığı iki emaneti, yani Kur'an ve sünneti hayatımıza tatbik edersek doğru yöne ulaştırmış olacağız, aksi halde ahlakımız istikametinden sapmış olur.

Bizleri yoktan var eden Rabbimize gereği gibi kulluk yapmak için Kur'an'a göre yaşamak ve Kur'an ahlakına bürünmek zorundayız. Allah Kur'an'da insanlara nasıl bir ahlaka sahip olmaları, nasıl bir hayat yaşamaları gerektiğini detaylı olarak bildirmiştir. Kur'an ahlakı, Allah'ın emirlerinin eksiksiz olarak yerine getirilmesiyle yaşanır. Kısacası ahlakta istikametimiz Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim ve O'nun Resulü'nün sünneti olmalıdır. Başta Ashab-ı Kiram olmak üzere, bizi özenle yetiştiren ecdadımız **"Ben güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildim."** (Muvatta, Husnü'l-Hulk, 1) diyen Allah Resulü'nün hayatını titizlikle izlemişler; ilkelerini hem kendileri için örnek almışlar hem de sonraki nesillere büyük bir gayret ve özenle nakletmişlerdir. Dolayısıyla peygamberimizi örnek almak, O'nun ahlakıyla ahlaklanmak Müslümanlar olarak Ashab-ı Kiram ve ecdadımız gibi bizim de öncelikli görevlerimiz arasında olmalıdır. Kısacası ahlakta istikametimiz Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim ve O'nun Resulü'nün Aleyhisselam sünneti olmalıdır. Rabbim bizleri güzel ahlak üzere olan kullarından eylesin.

Cenâb-ı Hak, yaratılmışların en şerefli olan insanı yeryüzünde halife kılarak kendine muhatap kabul etmiştir. Huzurlu bir hayat için onu akıl ve irade gibi iki büyük nimetle süslemiş, peygamberler ve kitaplar göndererek de ona dosdoğru yolu göstermiştir. İşte bu yol, imanın rehberliğinde, ibadet ve ahlakın güzelliğinde, sınırları bizzat Yüce Allah tarafından çizilen ve istikamet üzere yürünen yoldur.

İman-amel ve ahlak münasebetlerinde imanın esas olduğu, onun korunması ve kalpte kökleşmesi için de amelin gerekli olduğu çok iyi bilinmelidir. Düşünce alanından eylem ve hareket alanına çıkamamış olan iman, meyvesiz bir ağaca benzer. Kalpte mevcut olan iman ışığının hiç sönmeden parlaması, giderek gücünü artırması için de salih amel ve güzel ahlakla beslenmesi gerekir. Çünkü salih amel, samimi imanın bir göstergesidir. Salih amel, imanımızın güçlenmesini ve ahlâken olgunlaşmamızı sağlar. İman; kökü kalpte, dalları ise insan davranışları

olarak dışarıda yani hayatta olan bir ağaç gibidir. Peygamberimiz kalpteki inancının sözlü ifadesi demek olan "Allah'tan başka ilah yoktur" ikrarının, iman tezahürünün en yükseği ve en üstünü olduğunu belirtmiştir. Salih amellere devam eden kimselerin kalbinde iman nuru devamlı parlar, bu nur insanı mükemmel bir ahlaka ulaştırır.

İmanın gereği olarak Kur'ân ve sünnete, Allah ve Peygamberin rızasına uygun olan ve bilinçli olarak yapılan her amel salih ameldir. Allah'ın rızasına uygun olmayan her türlü inanç, söz, fiil ve davranışlar da amel-i gayri salihdir.

İmanını salih amel ve güzel ahlakla hayatına yansıtan her mümin Cenâb-ı Hakkın cennet müjdesinin muhatabıdır. Yeter ki kul, canı gönülden Rabbine yönelsin ve her durumda *"Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!"* (Al-i İmran, 3/173) desin. Salih ameller; iman ve iyi niyetle yapılırsa Rabbimizin katına ulaşır. İman edip sâlih ameller işleyen, İslam'ın emir ve yasaklarına, helal ve haramlarına, öğüt ve tavsiyelerine uyan; insanlarla iyi ilişkiler içerisinde bulunan, onlara kötülük etmekten sakınan kimseler "güzel ahlak" sahibi, aksi davranışta olan kimseler ise "kötü ahlak" sahibi demektir. İmanımızın kıymetini bilelim. Sahip olacağımız iman ruhumuzu yüceltsin, kulluğumuzu pekiştirsin, ahlakımızı güzelleştirsin, hevâ ve hevesimizin esiri olmaktan bizi korusun.

Sonuç olarak diyebiliriz ki hem Kur'an ahlakına bürünmek hem de Hz. Peygamber Aleyhisselam'ın ahlakıyla ahlaklanmak, O'nu örnek edinmek yüce Rabbimizin biz kullarına bir emridir. Hangi asırda yaşarsak yaşayalım, hangi devirde ya da hangi ortamda bulunursak bulunalım, hangi işte çalışıyorsak çalışalım, sıkıntımız ya da derdimiz ne olursa olsun bize düşen görev Hz. Peygamber Aleyhisselam'ın getirdiği prensipleri benimseyip, hayatımızı O'nun hayat felsefesine uygun hale getirip, O'nun gibi inanan, O'nun gibi yaşayan, O'nun gibi ibadet eden iyi bir kul, ahlaklı bir Müslüman olmaya ve bu uğurda elimizden gelen gayreti göstermeye çalışmaktır.

Geliniz bizler imanımızın bir gereği olarak salih amellerle ve güzel ahlakımızla istikamet üzere bir hayat sürmeye gayret edelim. Hakkın rızasına erelim ve şunu daima hatırimızda turalım; kâmil îman ve sonrasında istikamet üzere yaşamak, dünya ve âhiret mutluluğunun anahtarıdır.

"Rabbimiz! Bizi doğru yola erıştirdikten sonra kalplerimizi saptırma! Bize tarafından bir rahmet bağışla. Hiç şüphe yok ki lütfu bol olan yalnız Sen'sin." (Âl-i İmrân, 3/8)

Rabbimiz! Kur'ân ve Sünnet istikametinde bir hayat yaşamayı, cümlemize nasîb eyle!

Ne mutlu, hayatını iman, ibadet ve ahlak ile süsleyenlere. Ne mutlu, ömrünü hayırlı işlerle bereketlendirenlere. Ne mutlu, Allah'ın rızası doğrultusunda yaşayıp istikametten ayrılmayanlara.

Yüce Allah, bizleri istikâmetten ayırmasın. Bu ümmeti; gazaba uğramış, sapkın, bâtil ve yanlış yollara düşenlerden eylesin! Âmin.